

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Asistanlarında Mobbing (Psikolojik Şiddet) Algısı

Mobbing Perception of Research Assistants at Marmara University School of Medicine

Dr. Lülecı E./ Doç. Dr. M.Ü.Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.D.

Dr. Keskin Y./ Doç. Dr. M.Ü.Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.D.

Dr. Asan S./ İnt. Dr. M.Ü.Tıp Fakültesi

Dr. Acar Ö./ İnt.Dr. M.Ü.Tıp Fakültesi

Dr. Değirmenci F./ İnt.Dr. M.Ü.Tıp Fakültesi

Dr. Karadayı S./ İnt.Dr. M.Ü.Tıp Fakültesi

Dr. Kocabıyık Ö./ İnt.Dr. M.Ü.Tıp Fakültesi

ÖZET

Amaç: Şiddet son zamanlarda psikolojik açıdan da değerlendirilmeye başlanmış ve Mobbing (Psikolojik Şiddet) adı altında gerek basında, gerekse akademik çevrelerde adından sıkça söz edilen bir olgu haline gelmiştir. Bu nedenle çalışmada "Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi (MÜTF) asistanları arasında mobbing yaygınlığının ve algısının saptanması" amaçlanmıştır.

Yöntemler: Çalışma kesitsel tipte bir araştırma olup, sosyo demografik özellikler ve katılımcıların mobbing algısını değerlendiren "Mobbing skalası" ve mobbinge maruz kalma durumunda nasıl davrandıklarını sorgulayan 56 soruluk anket formu asistanlara uygulanmıştır. Veriler SPSS 15.0 paket programı ile Kruskal-Wallis varyans analizi, Spearman Korelasyonu ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların cinsiyet, uyruk, medeni durum, çalıştıkları bölüm, mezun oldukları üniversite, daha önce çalıştığı bölümden istifa etmiş olması ve en çok bulunduğu şehir ile psikolojik şiddete maruziyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bunun yanında, katılımcıların asistan arkadaşlarıyla sosyal aktivitede bulunma sıklıklarının artması, psikolojik şiddete maruz kalma oranlarını anlamlı bir biçimde azaltmaktadır ($p<0.05$). Asistanların artan kıdemleriyle psikolojik şiddete maruz kalma sıklıkları arasında zayıf bir korelasyon görülmüştür ($r=-0.178$). Psikolojik şiddetin en sık öğretim görevlileri (%46) tarafından uygulandığı görülürken, bunu kıdemli asistanlar (%35.3), diğer çalışanlar

ABSTRACT

Objective: Violence has recently been started to be evaluated psychologically as mobbing (psychological violence) and it has become a phenomenon often mentioned in mass media and academic platform. For this reason, in this study, it is aimed to determine the perception and prevalence of mobbing among research assistants of Marmara University School of Medicine (MÜTF).

Methods: It is a cross-sectional study. A 56-item questionnaire consisting of a mobbing scale assessing mobbing perception of participants, questions about socio-demographic characteristics and about behaviors in case of exposure to mobbing was applied to researchers. The data were evaluated with Kruskal-Wallis variance analysis and Spearman correlation analysis by using SPSS 15.0 statistical programme.

Results: No significant relation was found between exposure to psychological violence and the variables of sex, nationality, marital status, department worked at, university graduated, previous work resigned and city lived mostly in. Increasing frequency of social activities with colleagues is associated with decreasing frequency of exposure to psychological violence ($p<0.05$). A weak correlation was found between job seniority and decreasing frequency of exposure to psychological violence ($r=-0.178$).

Psychological violence is most frequently applied by teaching staff (46%), then by senior assistants (35.3%),

(%23.3) ve asistanlar (%17.3) izlemektedir.

Sonuç: mobbing günümüz iş sağlığının ciddi bir problemidir. Sadece asistanlar değil, tüm hastane personeli için kişiler arası çatışmaları engellemeye yönelik çalışmalar hem yöneten hem de yönetilenler adına olumlu sonuçlar verecektir.

Anahtar Kelimeler: mobbing, işyerinde psikolojik şiddet, işyerinde yıldırma

other staff (23.3%) and assistants (17.3%), respectively.

Conclusion: mobbing is a serious problem in health at work today. Efforts to prevent interpersonal conflicts at all levels will yield positive effect for both managers and those managed.

Key Words: mobbing, psychological violence at workplace, workplace bullying

GİRİŞ:

Şiddet, yüzyıllardır süregelen ve günümüzde de önemini yitirmeyen evrensel bir problemdir. 1996 yılında, Birleşmiş Milletler Dünya Sağlık Örgütü, Halk Sağlığı Uzmanlarının öncelikli hedefinin şiddeti önlemek olması gerektiğini vurgulamıştır(1). Şiddet, son zamanlarda alışlagelmış tanımındaki fiziksel yönünün yanı sıra psikolojik açıdan da değerlendirilmeye başlanmış ve "Mobbing" (Psikolojik Şiddet) adı altında gerek basında, gerekse akademik çevrelerde adından sıkça söz edilen bir olgu haline gelmiştir. "Mobbing" kelimesini ilk olarak 1960 yılında hayvan davranışlarını inceleyen Avusturyalı bilim adamı Konrad Lorenz, hayvanların yabancı bir hayvanı veya avlanmakta olan bir düşmanı kaçırmak için yaptıkları davranışları tanımlamak için kullanmıştır (2). Profesör Heinz Leymann 1980 yılında benzer davranışları çalışanlar arasında gözlemleyerek, "Mobbing" (psikolojik şiddet) terimini işyerinde yetişkinler arasındaki grup şiddetini tanımlamak için kullanmıştır (3).

Mobbing, işyerinde bir veya birkaç kişi tarafından diğer bir kişiye yönelik olarak sistemli bir şekilde düşmanca ve ahlak dışı bir iletişim kullanılarak uygulanan bir psikolojik terördür (4).

İşyerinde Mobbing olgusuyla ilgili ilk araştırma Leymann ve Gustavsson tarafından İsveç'te 1984'te yapılmış ve bu kavram, bilimsel alanda ilgi odağı olarak diğer çalışmaların ortaya çıkışına ön ayak olmuştur (5). Takip eden yıllarda Norveç'te; 1989'da Matthiesen (6), şiddetin, son zamanlarda alışlagelmış tanımının dışına çıkarak psikolojik yönünde ele alınmıştır.

Kihle 1990'da; 1991'de Einarsen & Raknes (7,8) ile 1994'te Björkqvist; 1993'te Becker, 1996'da Knorz ve Zapf (9,10); 1995'te Niedle; 1991'de Toohey, 1995'te McCarthy benzer konu ve kavramları içeren çalışmalara imza atmışlardır (2).

Sağlık sektöründe karşılaşılan şiddet olgularının düzeyi ve şiddetin tipi bölgesel farklılıklar göstermektedir. Avusturya, Brezilya ve Bulgaristan' da yapılan olgu çalışmalarına göre hastanelerde karşılaşılan şiddet tipleri ve prevalansları şu şekilde kaydedilmiştir: Fiziksel şiddet: %3.0-17.0, sözlü şiddet: %27.4-67.0, mobbing (psikolojik şiddet): %10.5-23.0, cinsel taciz: %0.7-8.0, ırksal taciz: %0.8-2.7(11). İngiltere, Hong Kong ve Çin'de uygulanan farklı anketlerin sonuçlarına göre, fiziksel şiddet oranı %5.3-21.0 arasında

değişirken, sözlü şiddet oranının %43.0-73.0 arasında değiştiği görülmüştür(12-14).

Bu çalışmanın amacı Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi temel ve klinik bilimler bölümlerinde çalışan asistanların Mobbing (psikolojik şiddet) algısı ve bu algının kişinin sosyo-demografik özelliklerle ilişkisini değerlendirmektir.

GEREÇ YÖNTEM:

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi İstanbul'un Anadolu yakasında yer alan ve 1983 yılında eğitim hayatına başlayan devlet destekli bir tıp fakültesidir. Fakülte bünyesinde Mayıs 2010 itibarıyla 37'si yabancı uyruklu olmak üzere 295 asistan doktor görev yapmaktadır.

Araştırma kesitsel tipte bir çalışma olup, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi klinik ve temel bilimlerde çalışmakta olan 295 asistana uygulanmış ve 150'sine ulaşılmıştır (Katılımcı oranı: %50.8). Araştırmaya katılmama nedeni çoğunlukla asistanların meşgul olması ve katılımı reddetmesidir. Anketler araştırma grubu üyeleri gözetiminde asistanlar tarafından doldurulmuştur.

Araştırmanın yapılabilmesi için Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı'ndan yazılı izin alınmıştır. Katılımcılara verdikleri yanıtların gizliliği konusunda güvence sağlanmıştır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, katılımcının sosyodemografik bilgileri, eğitim ve departman bilgileri, çalışma saati ve bölümdeki arkadaşlarıyla sosyal yaşamı sıklığı sorgulanmıştır. İkinci bölümde ise katılımcıların hazırlanan mobbing skalası üzerinden mobbing algıları değerlendirilmiştir. Mobbing algılarının değerlendirilmesi için Leymann tipolojisi göz önüne alınarak Hüseyin Yavuz tarafından geliştirilmiş geçerlilik ve güvenlik çalışması yapılmış olan Mobbing algı ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik araştırması sonucunda, Cronbah-alpha iç tutarlılık katsayısı 0,8588 bulunmuş, iki yarım güvenliği (Split-half reliability) hesaplamasına gidilmiş ve "r" değeri 0,8707 çıkmıştır. Bu çalışmada ise Cronbah-alpha iç tutarlılık katsayısı 0,9271 bulunmuş, iki yarım güvenliği (Split-half reliability) de "r" değeri 0,7918 ve geçerlilik ise (Kaiser- Mayer-Olkin'in örnekleme yeterliliği ölçüsü 0.817) bulunmuştur. Değerler ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek 36 adet soru içermekte olup en hafif psikolojik şiddet türünden, cinsel tacize kadar mobbing durumlarını tek tek

sorgulamaktadır. Katılımcılar her soruya maruziyetin sıklığı oranında "Çok sık", "Sık sık", "Bazen", "Nadiren" ve "Hiç" olmak üzere 5 dereceli likert sistemine göre yanıt vermektedirler. Üçüncü bölümde ise, katılımcının mobbing maruziyeti durumunda bu durumu kimlerin oluşturduğunu ve ne tür reaksiyonda buldukları sorgulanmaktadır.

Anket verileri SPSS 15.0 programı üzerinden bilgisayara aktarılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi ile değerlendirilmiş ve normal dağılıma uymadığı saptanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde Mann Whitney U testi ve Kruskal-Wallis Varyans Analizi, Spearman Korelasyonu kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR:

Ankete katılan 150 asistandan 136'sı (%90.7) T.C. vatan-dışı, 14'ü (%9.3) yabancı uyrukludur. Katılımcıların 69'u (%46) erkek, 81'i (%54) kadın olup 48 kişi (%32) evli, 100 kişi (%66.7) bekâr, 2 kişi (%1.3) boşanmıştır. Cerrahi bilimlerden 34 (%22.7), dahili bilimlerden 88 (%58.7), temel bilimlerden 28 (%18.7) kişiye ulaşılmıştır. Katılımcıların 57'si (%38) haftada 25-50 saat çalışırken, 53'ü (%35.3) 50-85 saat, 40'ı (%26.7) ise 85-120 saat arası çalışmaktadır. (Tablo 1)

Katılımcıların 38'i (%25.7) Marmara Üniversitesi mezunu iken, 28'i (%18.9) İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, 23'ü (%15.5) Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, 61'i (%39.9) diğer tıp fakültelerinden mezun olmuştur.

Katılımcıların bölümdeki asistan arkadaşlarıyla sosyal faaliyette bulunma sıklığına bakıldığında; 8 kişinin (%5.3)

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri

Özellikler	Sayı(n)	Yüzde%
Cinsiyet:		
Erkek	69	46.0
Kadın	81	54.0
Uyruk:		
T.C.	136	90.7
Yabancı	14	9.3
Medeni durum:		
Evli	48	32.0
Bekar	100	66.7
Boşanmış	2	1.3
Bölüm:		
Temel	28	18.7
Dahili	88	58.6
Cerrahi	34	22.7
Haftalık çalışma saati:		
25 - 50	57	38.0
50 - 85	53	35.3
85 - 120	40	26.7
Toplam	150	100.0

çok sık, 32 kişinin (%21.3) sık sık, 53 kişinin (%35.4) ara sıra, 37 kişinin (%24.7) bazen, 20 kişinin (%13.3) ise hiç bulunmadığı görülmüştür. (Tablo 2)

Tablo 2. Katılımcıların bölümdeki asistan arkadaşlarıyla sosyal faaliyet sıklığı dağılımı

Sosyal faaliyet sıklığı:	Sayı (n)	Yüzde (%)
Çok sık	8	5.3
Sık sık	32	21.3
Ara sıra	53	35.4
Bazen	37	24.7
Hiç	20	13.3

28 asistan (%18.7) daha önce çalıştığı bölümden istifa etmiş, 22'si istifa nedenini belirtmiştir. 4 kişi (%18.2) aşırı iş yükü, 14 kişi (%63.7) tatminsizlik, 1 kişi (%4.5) baskı, 3 kişi (%13.6) diğer nedenlerden dolayı işinden ayrılmıştır. (Tablo 3)

Tablo 3. Katılımcıların daha önce çalıştığı bölümden istifa etme oranı ve istifa nedenlerinin dağılımı.

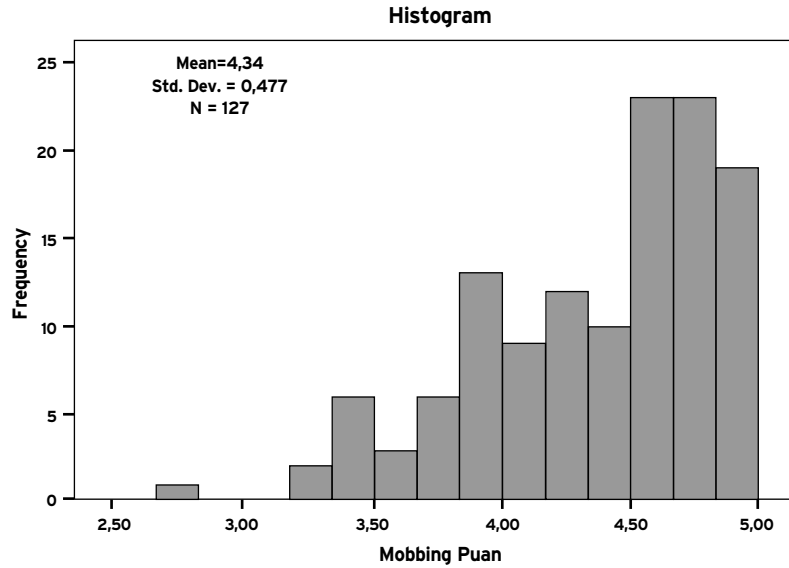
	Sayı (n)	Yüzde (%)
Daha önce çalıştığı bölümden istifa eden asistanlar:	28	18.7
İstifa nedeni: (n = 22)		
Aşırı iş yükü	4	18.2
Tatminsizlik	14	63.7
Baskı	1	4.5
Diğer	3	13.6

Katılımcıların en uzun yaşadığı bölgeye bakıldığında; 66 kişinin (%44) İstanbul, 13 kişinin (%8.7) Marmara Bölgesi (İstanbul dışında), 15 kişinin (%10) Karadeniz Bölgesi, 12 kişinin (%8) Ege Bölgesi, 11 kişinin (%7.3) İç Anadolu Bölgesi, 10 kişinin (%6.7) Akdeniz Bölgesi, 9 kişinin (%6) Güneydoğu Anadolu Bölgesi, 7 kişinin (%4.7) Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşadığı, 7 kişinin (%4.7) ise yabancı uyruklu olduğu görülmüştür.

Katılımcıların yaşları 22-42 arasında değişmekte ve ortalama yaşın 28.2 ± 2.8 olduğu, Vücut Kitle İndeksinin ise $17.6-35.1$ arasında değişmekte ve ortalamanın 23.5 ± 3.6 olduğu görülmüştür. Meslek hayatı 1-17 yıl arasında değişmekte olup ortalama 4.2 ± 2.7 yıldır. Bölümde çalışılan aylar 1-72 ay (6 yıl) arasında değişmekte olup ortalama 26.8 ± 17.6 aydır. Haftalık çalışma saatleri ise 25-122 arasında değişmekte olup ortalama 65.3 ± 24.7 'dir.

Tablo 4. Katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri

	Sayı (n)	Minimum	Maksimum	Ortalama	S.S.
Yaş:	148	22	42	28.2	2.8
Vücut Kitle İndeksi:	148	17.6	35.1	23.5	3.6
Kaç yıllık hekim:	150	1	17	4.2	2.7
Bölümdeki çalışma süresi(ay)	150	1	72 (6 yıl)	26.8	17.6
Haftalık çalışma saati:	146	25	122	65.3	24.7
Mobbing skoru	127	2.75	5	4.3	0.48

Şekil 1. Katılımcıların mobbing skorları (Min: 2.75; Max: 5) dağılımı.

Katılımcıların mobbing skoru skalada 5 üzerinden verdikleri seçenekler göre (1 = Çok sık, 2 = Sık sık, 3 = Bazen, 4 = Nadiren ve 5 = Hiç) minimum ortalama skor 2.75 ve maksimum ortalama skor 5,0 olarak çıkarken, tüm katılımcıların skor ortalaması 4.3 yani "Nadiren" ile "Hiç" arasında gözlemlenmiştir.(Tablo 4, Şekil. 1)

Katılımcılara yöneltilen skala dahilindeki sorulara alınan

cevaplar sorudan soruya farklılık göstermektedir. En yüksek mobbing skoruna sahip olan sorulardan "Çabalarınızın karşılığını alamadığınızı düşündüğünüz oldu mu?" 2.95'lik ortalama ile en fazla mobbinge neden olan soru olurken, bunu diğer sorular izlemektedir.

Psikolojik şiddetin kimler tarafından uygulandığı sorusuna, katılımcılar tarafından birden fazla seçenek işaretlen-

Tablo 5. Mobbing skalasındaki bazı soruların ortalamaları

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	S.S.
Çabalarınızın karşılığını alamadığınızı düşündüğünüz oldu mu?	150	1,00	5,00	2,95	1,33
Sahip olduğunuz yetenekten daha az yetenek gerektiren işler aldınız mı?	147	1,00	5,00	3,34	1,35
İstenmeyen, zor işlerin size verildiği oldu mu?	150	1,00	5,00	3,34	1,27
Yaptığınız iş haksız yere eleştirildi mi?	150	1,00	5,00	3,42	1,09
Siz konuşurken, sebepsiz yere, çevrenizdekilerce sözünüz kesiliyor mu?	149	1,00	5,00	3,42	1,19
Gereksiz yere, fazla mesaiye bırakıldınız mı?	149	1,00	5,00	3,50	1,49
Üstleriniz, kendinizi rahatça ifade etmenizi engelliyor mu?	150	1,00	5,00	3,56	1,14
İşinizle ilgili kararlarınıza gereken önemin gösterilmediği oldu mu?	149	1,00	5,00	3,61	1,14
Anlamsız görevler verildi mi?	149	1,00	5,00	3,62	1,26
Birlikte çalıştığınız kişiler, kendinizi rahatça ifade etmenizi engelliyor mu?	150	1,00	5,00	3,93	1,14
Fiziksel olarak görevinizin gerektirdiğinden daha ağır işler yapmaya zorlandınız mı?	149	1,00	5,00	3,95	1,29
İnsanların arkanızdan kötü konuştuğunu düşündüğünüz oldu mu?	150	1,00	5,00	3,96	1,06

miştir. Psikolojik şiddetin %46.0 oranıyla en sık öğretim görevlileri tarafından uygulandığı görülürken bunu %35.3 ile kıdemli asistanlar, %23.3 oranıyla diğer çalışanlar ve %17.3 asistanlar izlemektedir. Açık uçlu olarak bırakılan diğer seçeneğine katılımcılar hasta yakını, hemşire, teknisyen ve personel cevaplarını vermişlerdir. (Tablo 5)

Katılımcıların %46' si hoca, %35.3'ü kıdemli asistan, %17.3'ü diğer asistanlar tarafından mobbinge uğradıklarını bildirmişlerdir. (Tablo 6)

Katılımcıların cinsiyet, uyruk, medeni durum ve bölümleriyle psikolojik şiddete maruziyetleri arasında; mezun ol-

duğu üniversiteleri ile mobbing skoru arasında; daha önce çalıştığı bölümden istifa etmiş olmasıyla psikolojik şiddete maruz kalma oranları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$). Katılımcıların asistan arkadaşlarıyla sosyal aktivitede bulunma sıklıklarının artması psikolojik şiddete maruz kalma oranlarını azaltmıştır ($p<0.05$) (Tablo 7).

Mobbinge uğradığımda hiçbir şey yapmadım, alttan aldım diyen %50.4, böyle davranışlara maruz kalmadım diyen %20.3, aynı şekilde karşılık verdim diyen %16.3, yazılı veya sözlü şikayet ettim diyen %7.3, hiçbir şey yapmadım haklı olduklarımı düşündüm diyenler %3.3 oranındadır. (Tablo 8)

Tablo 6. Katılımcılara psikolojik şiddeti kimlerin uyguladığının dağılımları

Katılımcıların toplam sayısı(n = 150)		
Mobbing kimler tarafından uygulandığı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kıdemli Asistanlar	53	35.3
Diğer Asistanlar	26	17.3
Öğretim Görevlileri	69	46.0
Diğer	35	23.3

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo7: Bazı özelliklere göre Mobbing Değerleri

SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	Mobbing Skoru	
	ORT±SS	Anlamlılık
Bölümler		p: 0,209
Dahili	4,3689±0,48455	
Cerrahi	4,2438±0,41175	
Temel Bilimler	4,3689±0,52457	
Cinsiyet		p: 0,218
Erkek	4,4077±0,43539	
Kadın	4,2855±0,50745	
Uyruk		p: 0,969
T.C.	4,3463±,46900	
Yabancı	4,3005±,58331	
Medeni durum		p: 0.955
Evli	4,3424±,46843	
Bekar	4,3611±,35355	
Sosyal aktivite		p: 0.013*
Çok sık	4,4643±,40942	
Sık sık	4,5352±,35151	
Ara sıra	4,4003±,40393	
Bazen	4,1240±,46729	
Hiç	4,1713±,68555	

Tablo-8. Mobbinge uğradığında nasıl davrandığının dağılımı

Katılımcıların toplam sayısı(n = 150)		
Davranış şekli	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yazılı veya sözlü şikayet ettim	9	7.3
Aynı şekilde karşılık verdim	20	16.3
Hiçbir şey yapmadım, alttan aldım	62	50.4
Hiçbir şey yapmadım, haklı olduklarını düşündüm	4	3.3
Böyle davranışlara maruz kalmadım	25	20.3

TARTIŞMA

Araştırma sonuçlarımıza göre MÜTF asistanlarında psikolojik şiddete maruz kalma oranı beklediğimizin aksine düşük bulundu. Ayrıca hipotezimizde belirttiğimiz yaş, bölüm, cinsiyet ve uyrukla mobbing uygulaması arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı. Benzer sonuçlar Leyman'ın yaptığı araştırmada da görülmüştür (15).

Asistanların artan kıdemleriyle psikolojik şiddete maruz kalma sıklıkları arasında zayıf bir korelasyon görülmüştür. Yani kıdem arttıkça psikolojik şiddet maruziyeti artmaktadır. Bunun nedeni kıdemle birlikte artan sorumluluklar ya da mobbing yapma oranı en yüksek olan öğretim üyelerile iletişimin artması olabilir.

Katılımcıların asistan arkadaşlarıyla sosyal aktivitede bulunma sıklıklarının artması psikolojik şiddete maruz kalma oranlarını azaltmıştır. ($p < 0.05$) Kendi aralarında sosyal anlamda iletişim halindeki asistanlarda mobbing olgusunun belirli bir şekilde düşük olacağı buradan anlaşılmaktadır.

Mobbing konusunda daha önce yapılan anketlerde, "Mobbing Skoru" belirlenirken 0'dan 5'e doğru psikolojik şiddete maruziyet artmakta iken bizim çalışmamızda azalmaktadır.

Tayvan'da bir psikiyatri hastanesinde hemşire ve personele anket ile yapılan araştırmanın şiddet frekanslarına baktığında mobbing %15.8'lik bir oranla diğer şiddet türleri arasında yerini alırken (fiziksel şiddet (%35.1), sözlü taciz (%50.9), cinsel taciz (%9.5) ve ırksal taciz (%4.5) (16), bizim çalışmamızda mobbing skalasında en çok mobbing puanı alan sorulara baktığımızda genel sıkıntı daha çok "kişinin ve yaptığı işin çalışma arkadaşları tarafından değer bulmaması" çerçevesinde toplanmaktadır.

Bosna Hersek'te yapılan bir araştırmaya göre katılımcılarımızın 3/4'ünden fazlası bir ya da daha fazla psikolojik şiddete maruz kalmış ya da tanık olmuştur(17). İngiltere'de yapılan başka bir araştırmaya göre ise katılımcıların %38'i mobbinge maruz kaldığını belirtirken, % 42' si de tanık olduklarını ifade etmiştir (18). Finlandiya'da ise farklı olarak psikolojik şiddete maruziyet oranı % 5 olarak bulunmuştur(19). Mobbing maruziyetinin farklı çalışmalarda, bölgesel olarak bu kadar yüksek oranda değişiklikler göstermesinin, mobbingi ölçme, tanımlama ve yorumlama konusun-

daki zorluklardan kaynaklandığı düşünülmektedir(17).

Sonuç olarak mobbingi ölçme, tanımlama ve yorumlamada doğru kriterler konulması ve çalışma hayatında şiddet uygulayanlara yaptırımlar getirilmesi bunun yanında çalışanlara eğitim ve psikolojik destek verilmesi faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR:

- 1) Dahlberg, L.L.; Krug, E.G.: Violence -a global public problem. In *World Report on Violence and Health*; Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi, A.B., Lozano, R., Eds.; World Health Organization: Geneva, Switzerland, 2002; Chapter 1, p. 1.
- 2) Yavuz, H.: Çalışanlarda Mobbing (Psikolojik Şiddet) Algısını Etkileyen Faktörler; *SDÜ Tıp Fakültesi Üzerine Bir Araştırma* T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, 2007; Birinci Bölüm 1.
- 3) Davenport, N., Swartz R. D., Eliot G. P.: *Mobbing İşyerinde Duygusal Taciz*, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- 4) Leymann, H.: "Mobbing and Psychological Terror at Workplaces". *Violence and Victims*, 5. (2), 119-126, 1990.
- 5) Leymann, H.: *The Content and Development of Mobbing at Work* *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 1996; 5: 165-185.
- 6) Matthiesen, S. B., Einarsen, S.: *Psychiatric distress and symptoms of PTSD among victims of bullying at work*, *British Journal of Guidance & Counselling*, 2004; 32: 335-356.
- 7) Zapf, D.: Organizational Work Group Related and Personal Causes of Mobbing /Bullying at Work *International Journal of Manpower*, 1999; 20: 70-85.
- 8) Zapf, D.: Gross, C., *Conflict Escalation and Coping With Workplace Bullying: A Replication and Extension*. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 2001; 10: 497-522.
- 9) Mikkelsen, E. G., Einarsen, S.: *Relationship Between Exposure To Bullying At Work*. *Scandinavian Journal Of Psychology*, 2002; 43: 403.

- 10) Einarsen, S., Skogstad, A.: *Bullying at Work: Epidemiological Findings in Public and Private Organizations*, European Journal Of Work And Organizational Psychology, 1996; 5: 185–201.
- 11) Di Martino, V.: Workplace Violence in the Health Sector-Country Case Studies Brazil, Bulgaria, Lebanon, Portugal, South Africa, Thailand, Plus an Additional Australian Study: Synthesis Report; ILO/ICN/WHO/PSI Joint Programme on Workplace Violence in Health Sector: Geneva, Switzerland, 2002.
- 12) Whittington, R.; Shuttleworth, S. Violence to staff in a general hospital setting. *J. Adv. Nurs.* 2008; 24: 326-333.
- 13) Kwok, R.P.; Law, Y.K.; Li, K.E.; Ng, Y.C.; Cheung, M.H.; Kwok, K.T.; Tong, J.M.; Yen, P.F.; Leung, W.C. Prevalence of workplace violence against nurses in Hong Kong. *Hong Kong Med. J.* 2006; 12: 6-9.
- 14) Chen, Z.H.; Wang, S.Y.; Jing, C.X. Prevalence of workplace violence in staff of two hospitals in Guangzhou. *Chinese J. Prev. Med.* 2003; 37: 358-360. (In Chinese).
- 15) Leymann H, Gustavsson A.: National of occupational safety and health in Stockholm, Sweden. Stockholm: NIOSH; 1984.
- 16) Wen-Ching Chen, Hai-Gwo Hwu, Shou-Mei Kung1, Hsien-Jane Chiu, Jung-Der Wang.: "Prevalence and Determinants of Workplace Violence of Health Care Workers in a Psychiatric Hospital in Taiwan", *J Occup Health*, 2008; 50: 288-293.
- 17) Nurka Pranjić, Ljiljana Maleš-Bilić, Azijada Beganlić, Jadranka Mustajbegović.: Mobbing, Stress, and Work Ability Index among Physicians in Bosnia and Herzegovina: Survey Study *Croat Med J.* 2006; 47: 750-758.
- 18) Quine L.: Workplace bullying in NHS community trust: staff questionnaire survey. *BMJ.* 1999; 318: 228-232. (Medline: 9915730)
- 19) Kivimaki M, Elovainio M, Vahtera J.: *Workplace bullying and sickness absence in hospital staff.* *Occup Environ Med.* 2000; 57: 656-60. (Medline:10984336)